

Gọi tên bốn mùa - Từ vô thường đến giác ngộ

ISSN: 2734-9195 09:05 28/09/2025

“Gọi tên bốn mùa” không chỉ là tên bài hát. Đó là hành động của một người tỉnh thức, gọi để thấy, gọi để hiểu, gọi để biết buông.

Gọi tên bốn mùa, một sáng tác của cố nhạc sĩ Trịnh Công Sơn, ca khúc nổi tiếng từng gắn với tên tuổi của nhiều ca sĩ, không chỉ là một bản tình ca, mà còn gợi mở những suy niệm sâu xa về phận người, thời gian và nỗi buồn hiện sinh.

Những ca từ như mưa bụi trong tâm thức, thấm đẫm tinh thần vô thường và phiền não khởi sinh từ ái dục, luyến tiếc, khổ đau.

Dưới ánh sáng Phật pháp, bài hát hiện lên như một bài kệ thế gian, nơi thân phận được đặt vào giữa bốn mùa chuyển động và từ đó mở ra con đường hướng tới tỉnh thức.

(Ảnh: Internet)

Bốn mùa - bốn giai đoạn trong kiếp người

Em đứng lên gọi mưa vào hạ

Từng cơn mưa từng cơn mưa...

Ngay từ những câu hát đầu, ta đã nghe thấy hình ảnh một con người đứng giữa vũ trụ xoay vần, gọi tên các mùa như gọi chính những đoạn đời mình đang đi qua. Mỗi mùa không chỉ mang nghĩa thời tiết, mà là ẩn dụ cho một phần của thân phận.

Mùa xuân là lúc khởi đầu, là nụ xuân xanh, là chim về cảnh bão bùng, một sự sống đầy tươi mới nhưng cũng mong manh. Sự sống non tơ ấy chưa vững chãi đã phải đương đầu với biến động.

Mùa hạ là khi cảm xúc, đam mê và nhiệt huyết trào dâng. Nhưng trong ca khúc, mùa hạ không rực rỡ nắng vàng mà là những “cơn mưa, mưa thì thấm dưới chân ngà”, như thể đam mê cũng là khởi điểm của phiền não.

Mùa thu, vốn thường gợi thi vị và lãng mạn, nay lại “tàn tạ”, “hàng cây khô cành bơ vơ”, một hình ảnh của chia ly, lặng lẽ, hụt hẫng. Thu ở đây không còn là mùa của gió heo may mà là mùa của lặng buồn và cô đơn.

Mùa đông đến, không lạnh bằng thời tiết mà lạnh trong “ngón sương mù”, lạnh từ trong máu huyết của tuổi trẻ sắp lìa xa. Đó là đoạn cuối của một vòng đời, nơi con người ngược nhìn lại và chỉ thấy sương phủ mặt mờ.

Bốn mùa trong bài hát chính là bốn giai đoạn sinh - trụ - dị - diệt mà Phật giáo đã minh giải: từ khởi sinh, phát triển, chuyển hóa cho đến hoại diệt. Từ đó, bốn mùa cũng tượng trưng cho vòng luân hồi, cho sự xoay vần không dứt của vạn pháp hữu vi.

“Rời mùa xuân không về...” - Vô thường và khổ đau

Rời mùa xuân không về

Mùa thu cũng ra đi

Mùa đông vời vợi

Mùa hạ khói mây...

Chợt ca từ, âm điệu bỗng trầm xuống như một tiếng thở dài. Những mùa đã từng đến, nay lại rời xa. Tất cả những gì từng tươi đẹp, từng sống động, giờ tan loãng như “khói mây”. Đó không chỉ là một sự mất mát của thiên nhiên mà là biểu hiện rõ ràng nhất của vô thường, giáo lý cốt lõi trong đạo Phật.

Trong đời sống, con người thường sống trong cảm tưởng rằng hạnh phúc, tuổi trẻ, tình yêu sẽ ở lại lâu dài. Nhưng tất cả rồi cũng trôi đi, giống như “mùa xuân

không về”, một cú sốc hiện sinh. Khi đã yêu mùa xuân, khi đã dấn thân vào những khát vọng của tuổi trẻ, thì sự vắng mặt của mùa xuân chính là nỗi đau.

Đây chính là Khổ đế mà đức Phật đã giảng dạy: sinh là khổ, già là khổ, yêu mà không được là khổ, xa lìa người thương là khổ, sống chung với người mình không ưa cũng là khổ. Khi con người càng bám víu vào các “mùa”, tức là bám víu vào cảm xúc, đối tượng, thân xác, thì khổ càng hiện rõ.

“Tin buồn từ ngày mẹ cho mang nặng kiếp người” - thức tỉnh hay tuyệt vọng?

Trẻ thơ ơi, trẻ thơ ơi

Tin buồn từ ngày mẹ cho mang nặng kiếp người...

Lời hát khép lại bằng một thốn thức, như thể thân phận làm người vốn đã mang nỗi buồn từ lúc bắt đầu. Từ tiếng khóc chào đời, ta đã phải bước vào một thế giới đầy biến động, bất toàn. Có thể nào con người ngay từ đầu đã bước vào một “tin buồn” mang tên kiếp sống?

Phật giáo nhìn nhận sự hiện hữu với cái nhìn thấu suốt: đời là khổ, nhưng khổ không phải để than trách mà là để tỉnh ngộ. Chính khi ta thấy được bản chất vô thường và khổ đau, thì con đường giải thoát mới được mở ra. Đức Phật không rao giảng tuyệt vọng, mà dạy ta thấy sự thật, để từ đó bước tới sự an vui.

Từ câu hát ấy, người nghe có thể cảm được một hạt mầm Bồ đề đang hé nở: khi ta nhìn sâu vào kiếp người, nhận ra rằng sinh ra đã là khổ, thì đó là bước đầu tiên để vượt qua khổ. Bởi lẽ, chỉ khi nào biết mình đang ngủ, thì mới có thể tỉnh.

Từ bài ca trần thế đến tiếng gọi giác ngộ

(Ảnh: Internet)

“Gọi tên bốn mùa”, tưởng như là tiếng gọi của hoài niệm và tiếc nuối, nhưng dưới ánh sáng Phật pháp, đó là tiếng gọi tỉnh thức. Gọi để biết các mùa vốn không thực tại. Gọi để thấy tuổi xuân chỉ là mây thoáng. Gọi để biết tình yêu, nhan sắc, sức trẻ... đều là pháp sinh diệt.

Nếu ta gọi các mùa bằng chính niệm, ta sẽ không bị trôi theo từng cơn mưa, từng sợi nắng, từng ngón sương mù. Ta sẽ biết mùa xuân có thể không về ngoài trời, nhưng vẫn có thể nở rộ bên trong nội tâm thanh tịnh. Khi không còn bám víu, không còn mong đợi, thì mùa xuân chính là hiện tại đang sống, đang thở.

Đó cũng là ý nghĩa của câu: “Xuân tại bất vi xuân, xuân đáo diệt vô xuân”, (Không tìm xuân, mà xuân tự đến). Khi tâm tĩnh lặng, không cầu mong, thì bốn mùa trở nên một và mùa nào cũng là mùa xuân.

Trong từng mùa, luôn có một con đường trở về

“Gọi tên bốn mùa” không chỉ là tên bài hát. Đó là hành động của một người tỉnh thức, gọi để thấy, gọi để hiểu, gọi để biết buông. Cuộc đời là bốn mùa đang lặp lại không dừng nghỉ, nhưng nếu ta có tuệ giác, thì trong từng mùa trôi qua, ta vẫn thấy con đường trở về tự tính.

Và khi đó, ta không còn “gọi tên mùa xuân không về” với tiếc nuối nữa, mà gọi tên mùa xuân trong chính niệm, giữa từng bước chân, từng hơi thở, giữa một kiếp người đang sáng lên trong ánh Pháp.

*Tác giả: **Thường Nguyên***

*Ca khúc “Gọi tên bốn mùa”, nhạc và lời: **Trịnh Công Sơn***

Gọi tên bốn mùa

(Sáng tác: Trịnh Công Sơn)

Em đứng lên gọi mưa vào hạ
Từng cơn mưa từng cơn mưa
Từng cơn mưa mưa thì thấm dưới chân ngà
Em đứng lên mùa thu tàn tạ
Hàng cây khô cành bơ vơ
Hàng cây đưa em đi về giọt nắng nhấp nhô
Em đứng lên mùa đông nhạt nhoà
Từng đêm mưa từng đêm mưa
Từng đêm mưa mưa lạnh từng ngón sương mù
Em đứng lên mùa xuân vừa mở
Nụ xuân xanh cành thênh thang
Chim về vào ngày tuổi em trên cành bão bùng
Rồi mùa xuân không về
Mùa thu cũng ra đi
Mùa đông vời vợi
Mùa hạ khói mây
Rồi từ nay em gọi
Tình yêu dấu chim bay
Gọi thân hao gầy
Gọi buồn ngất ngây
Ôi tóc em dài đêm thần thoại

Vùng tương lai chợt xa xôi

Tuổi xuân ơi sao lạnh dòng máu trong người

Nghe xót xa hằn trên tuổi trời

Trẻ thơ ơi trẻ thơ ơi

Tin buồn từ ngày mẹ cho mang nặng kiếp người

Ôi tóc em dài đêm thần thoại

Vùng tương lai chợt xa xôi

Tuổi xuân ơi sao lạnh dòng máu trong người

Nghe xót xa hằn trên tuổi trời

Trẻ thơ ơi trẻ thơ ơi

Tin buồn từ ngày mẹ cho mang nặng kiếp người